

Müzik Ders Kitaplarındaki Görsellere İlişkin Öğretmen Görüşleri^(*)

Hüseyin ASLANTAŞ^(**)

Barış DEMİRCİ^(***)

Öz: Araştırmanın amacı, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilkokullarda ve ortaokullarda 2013-2014 eğitim öğretim yılında kullanılan müzik ders kitaplarında yer alan görseller hakkında öğretmen görüşlerini belirlemektir. Evrenini Türkiye genelinde görev yapan müzik öğretmenleri, sınıf öğretmenleri ve müzik dersine giren diğer branş öğretmenleri oluştururken; örneklemini ise, Türkiye'nin 59 ilinde görev yapan 192 müzik öğretmeni, 120 sınıf öğretmeni ve müzik dersine giren 9 diğer branş öğretmeni olmak üzere toplam 321 öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada, görsellerin öğrenci düzeyine uygunluğu, görsellerin öğrenci motivasyonunu sağlamadaki rolü, görsellerin bilişsel ve duyuşsal öğrenci kazanımlarına etkisi ve öğretmenlerin görsellik konusuna yaklaşımlarını içeren dört ana başlık altında öğretmen görüşlerini almak amacıyla oluşturulmuş olan anket formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde Anova testi, t-testi, Tukey HSD ve Cronbach's Alpha güvenirlik testi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 16.0 programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda; öğretmenler, görsellerin öğrenci düzeyine uygunluğunu, görsellerin motivasyon sağlamadaki rolünü, görsellerin bilişsel ve duyuşsal kazanımlarda etkisini kısmen etkili bulurken; öğretmenlerin müzik ders kitaplarını görsel açıdan değerlendirdiklerinde bu kitabı tekrar kullanmak istemediklerini belirttikleri tespit edilmiştir. Aynı zamanda öğretmenlerin, görsellerle ilgili görüşlerinde branş, meslekteki çalışma süreleri, görev yaptıkları bölge değişkenlerine göre anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: müzik eğitimi, müzik ders kitapları, görseller, öğretmen görüşleri

Teacher Concepts Related to the Images in Music Course Books

Abstract: The purpose of this study is to determine the teachers' views about visuals in music books used in primary and secondary schools belonging to Ministry of Education during 2013-2014 School Year. The field of the study is made up of Music teachers, Class teachers and other branch teachers teaching music in Turkey. The sample of the study is totally 321 teachers working in 59 different cities in Turkey, 192 of whom are Music teachers, 120 of whom Class teachers and 9 of whom other branch teachers teaching music. In the study, a survey consists of four basic headings in order to take teachers' views, one of which is suitability of visuals to the students' level, the role of them on the students' motivation, the

^(*) Bu çalışma "Müzik Ders Kitaplarında Yer Alan Görsellerin Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi" isimli Yüksek Lisans tezinin bir bölümünden üretilmiştir.

^(**)Müzik Öğretmeni, Şehit Cemalettin Avcı Anadolu Lisesi, (e-posta: huseyin.aslantas45@hotmail.com)

^(***)Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı. (e-posta: bdemirci@atauni.edu.tr)

effect of them on students' cognitive and sensual acquisition, the other teachers' approach to the visuality has been used. Anova Test, T-Test, Tukey HSD and Cronbach's Alpha Reliability Test have been used for obtaining the data. The data acquired at the end of the study has been assessed by using SPSS 16.0. As a result of the study, teachers have found the suitability of visuals to the students' level, the role of them on students' motivation and the effect of them on the students' cognitive and sensual acquisition partly effective, but they expressed they did not want to use the visual books again. There are also significant differences in their views about visuals according to the variables of their branches, district where they work, and working times.

Keywords: music education, music course book, visuals, teachers' views

Makale Geliş Tarihi: 11.02.2016

Makale Kabul Tarihi: 19.12.2016

I. Giriş

Günümüz eğitim sistemi içerisinde kullanılan birçok öğretim materyali vardır. Bu materyaller içinde ders kitapları, geçmişten günümüze en çok kullanılan ve eğitim süreçlerinde büyük payı olan araçlardan birisi olmuştur.

Ders kitapları, eğitim programlarının amaçlarına hizmet eden; öğretim programlarının içeriği ile örtüşen; öğretmenler için öğretim sürecinde sınıf içindeki aktivitelere yön veren, öğrenciler için sözel öğretimden kaynaklanan boşlukları gidermeyi amaçlayan öğretme-öğrenme ortamının vazgeçilmez yazılı ve basılı aracıdır (Delice, Aydın ve Kardeş, 2009:76). Bir diğer tanıma göre ders kitabı, belirli bir dersin programında öngörülen konuların ele alınıp işlendiği bilgi, beceri ve alışkanlıklar kazandırmak amacıyla hazırlanmış olan bir kaynaktır (Ataman ve diğerleri, 2001:5).

Ders kitapları, günümüz teknoloji gelişimi içinde değerlendirildiğinde, öncelikli olarak yaygınlaştırılmaya çalışılan teknolojik eğitim materyalleri (tablet, akıllı tahta vb.) yer alsa da, okullarda öğrencilerin ve öğretmenlerin sürekli olarak kullanmakta olduğu temel eğitim araçlarındandır. Zahorik (1991), tarafından Amerika Birleşik Devletlerinde yapılan bir araştırmada, ilköğretim ve ortaöğretim öğretmenlerinin %55'i ders kitaplarını öğrencilere okutarak, %26'sı yalnızca konulara kaynak olarak kullanmaktadır. Sonuçta öğretmenlerin %82'si sınıftaki öğretimde ders kitabı kullanmaktadır (Akt. Alpan, 2004:196).

Özellikle çocukluktan başlayan eğitim süreçlerinde, çocukların bilgilenmesinde, öğrendiklerini uygulamalarında, duygularını paylaşmada, empati kurabilmelerinde yaratıcılıklarının ve hayal güçlerinin gelişimlerinde ders kitapları önemli bir yer tutar. Bu yüzden ders kitaplarının bazı niteliklere sahip olması çocukların gelişimi ve eğitimi için gerekli koşullardan biridir.

Ders kitapları öğretme öğrenme sürecinde öğrencilerin neleri öğreneceği, öğretmenlerin neler öğreteceği ve bu sürecin yürütmesinde nasıl bir yöntem uygulanacağını yol göstericisi olarak etkili bir kaynaktır, bu nedenle ders kitaplarının içeriği, teknik ve fiziksel özellikleri oldukça önemlidir (Atmaca, 2006:318).

Kuşkusuz, ders kitaplarının hazırlanmasında her bir boyutun ayrı bir önemi vardır. Örneğin, kitaptaki konular ya da üniteler uygun bir biçimde sıralanmış mıdır? Bunlar ders programının hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik verilmiş midir? Ders kitaplarında bu konuları anlatmak için kullanılan resimler, grafikler vs. konulara ve öğrencilere uygun mudur? Bunlara daha başka nitelikleri de eklemek mümkündür (Duman ve diğerleri, 2001:124).

Özellikle ders kitapları, günümüz eğitim sisteminin içinde yer alan yapılandırmacı anlayışı, çoklu zeka kuramının gereklerini, öğrencilerin gelişim özelliklerinin temel alan özelliklere sahip olmalıdır. Çünkü her çocuk farklı bir zeka alanına sahiptir. Kimi öğrenci görerek öğrenirken kimi öğrenci devinimsel zekasını kullanarak öğrenmeyi tercih edebilir. Bu yüzden ders kitaplarındaki özelliklerin çeşitli zeka alanlarına hitap edecek nitelikte olması öğrenmeyi, başarıyı ve derse olan tutumu etkileyecek faktörlerdendir. Yapılan birçok çalışmada, öğretim yöntemleriyle akademik başarı arasında önemli bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ancak; bu öğrenme yöntemleri ile yapılan araştırma sonuçlarında görsel öğrenme biçiminin daha ön planla olduğu tespit edilmiştir. Güven (2008), ilköğretim öğrencilerinin öğrenme stilleri, tutumları ve akademik başarıları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, öğrencilerin öğrenme stillerinden görsel öğrenme stili ile akademik puanları arasında anlamlı ilişkiler olduğunu işitsel ve devinimsel öğrenme açısından olumsuz sonuçlar elde ettiğini belirtmiştir. Alpan (2004), ders kitaplarındaki grafik tasarımın öğrenci başarısına ve derse ilişkin tutumlarına etkisi adındaki çalışmasında, ders kitaplarına yönelik grafik tasarım ilkeleri ışığında düzenlenen kitapçığı kullanan öğrencilerin, okullarınca verilen ders kitabını kullanan öğrencilerden daha yüksek bir başarıya sahip olduklarını tespit etmiştir. Poyraz, Çağırğan ve Soytürk (2012), öğrenme stillerinin 7. sınıf öğrencilerinin matematik başarıları üzerine etkisi adlı çalışmasında öğrencilerin öğrenme stilleri ile matematik başarıları arasında görsel öğrenme stili lehine farklılık olduğunu tespit etmişlerdir.

Yapılan bu çalışmalar görsel öğrenmenin ve görsellerin (resimlerin, şekillerin vb.) eğitim ve öğretim materyalleri içindeki önemini arttırmaktadır.

Öğretimde en çok kullanılan görsel araç, sınıfta her öğrencinin kullandığı ders kitabıdır. Ders kitabı ve içindeki resimler, öğretme durumlarında en çok faydalanılan hazır araçlardan birisidir (Halis, 2002:50). Resim; konunun daha kolay öğrenilmesini, sembollerin anlaşılmasını, ana hatların belleğe iyi yerleşmesini ve bellekte de canlanmasını sağlamaktadır. Resim belleğin tamamlayıcısı olduğu gibi unutmayı da önleyici özelliğe sahiptir (Hayta ve diğerleri, 2003:20).

Görsellerin öğretim materyalleri içindeki bir diğer önemi ise öğrenmeyi etkilemesidir. Öğrenme ile ilgili yapılan araştırmalarda en çok görme duyumuzu kullanarak öğrenmenin gerçekleştiği belirtilmektedir. “Yine araştırmalar göstermektedir ki yaklaşık olarak, öğrenilenlerin; %83’ünü görme, %11’ini işitme, %3,5’ini koklama, %1,5’ini dokunma, %1’ini tatma duyusuyla gerçekleşmektedir” (Halis, 2002:30).

Bazen bir konuyu binlerce sözcük veya sayfalarca yazıyla ifade ettiğimiz halde öğrenmenin tam olarak gerçekleşmediğini görürüz. Halbuki konuya ilişkin herhangi bir görsel materyal kullanıldığımızda, anlatmak istediğimizden daha fazla şey ifade

edebiliriz. Ancak, görsel malzemelerin her zaman aynı etkileri vermesi mümkün olmamaktadır. Önemli olan görselin amaca yönelik kullanımı, konuyla olan ilgili bağlantısına dikkat çekmektir.

Ders kitapları, araştırmacılar tarafından farklı alanlarda birçok yönden ele alınmıştır. Kimi zaman kitapların fiziksel özellikleri ve görsel tasarımları incelenirken kimi zaman da içeriğin öğretim programlarına uygunluğu ve öğrenci kazanımlarının edinilmesindeki etkisi incelenmiştir. Ünver ve Genç (2013), görselliğin gücü: Almanca ders kitaplarındaki görselliğe ilişkin öğretmen görüşleri adlı yaptıkları araştırmada, Almanca öğretmenlerinin görüşleri alınarak yabancı dil olarak Almanca derslerinde okutulan kitaplardaki görsel öğelerin yabancı dil öğrenme alanlarını olumlu etkilemediğini, görsel unsurların yeterince kullanıldığı ancak; işlevsel özelliklerinin eğitime yansımadığını belirtmişlerdir. Kalyoncu ve Uçar (2011), ilköğretim müzik dersi öğrenci çalışma kitaplarındaki görsel imgelerin incelenmesi adlı yaptıkları araştırmada, kitapta yer alan görsel malzemelerin tasarımlarını; ayrıca bu görsellerin nicel ve nitel özelliklerini incelemişlerdir.

Ders kitaplarıyla ilgili yapılan araştırmalar ders kitaplarına yönelik dünya ölçeğinde kabul görmüş belirli bir metodoloji ya da kriterin olmadığına işaret etmektedir. Bunun da temel nedeni, her toplumun kendi kültürel ihtiyaçları ve eğitim anlayışlarının çerçevesinde bu kitapların içeriğinin belirlenmesi gerektiğidir. Bununla birlikte ders kitaplarını inceleyen araştırmacılar bu incelemeyi genellikle (1) görsel ve teknik düzen, (2) içerik, (3) dil ve anlatım gibi sınıflamalarla açıklamaktadırlar (Duman ve diğerler, 2001:125).

Ülkemizde farklı alanlarda ders kitaplarıyla ilgili incelemeler yapılmıştır. Bu incelemeler “fiziksel ve görsel tasarım, içerik ve programa uygunluk, ders başarısına etkisi ve öğrencinin ilgi ve motivasyonunu sağlamadaki rolü gibi alt başlıklar halinde yapılmıştır. Özellikle eğitim-öğretim sürecine katkı sağlaması amacıyla bu çalışmaların bütün alanlarda yapılması eğitim sürecine, kültürlü ve başarılı bireylerin yetişmesi konusunda önemli yer oluşturmaktadır.

Başarılı ve kültürlü insan modelinin yetişmesi için kuşkusuz ki sanat eğitiminin de bilimsel süreçler doğrultusunda sürekli kendini yenileyen bir yapıya sahip olması gerekmektedir. Sanat eğitimi içerisinde yer alan müzik eğitiminin amaçlarından biri de çevresine duyarlı, yaratıcı, hayal gücü gelişmiş, bilinçli ve kültürlü bireyler yetiştirmektir. Bu bireylerin yetişmesindeki en önemli eğitimlerden biri de ilkokullarda verilen müzik eğitimidir. Bu eğitim sürecinde, müzik dersinde kullanılan temel araçlardan birisinin de müzik ders kitaplarının olması, bu kitapların hedeflenen bireylerin yetişmesi için belli niteliklerde olması önem arz etmektedir.

Bu bilgiler doğrultusunda 2006 İlköğretim Müzik dersi öğretim programına göre hazırlanmış olan müzik ders kitaplarında yer alan görsellerin öğrenme ve öğretme sürecindeki katkıları incelenmiştir.

II. Yöntem

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama teknikleri ve verilerin analizinde yararlanılan istatistiksel yöntem ve tekniklerle ilgili bilgiler yer almaktadır.

A. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, var olan durumu tespit etmek amacıyla tarama modeline dayalı olarak betimsel yöntem kullanılmıştır. Verilerin elde edilmesinde anket uygulamasından yararlanılmıştır.

Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve ordadır. Önemli olan, onu uygun bir biçimde “gözleyip” belirleyebilmektir (Karasar, 2003:77).

B. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, 2013-2014 eğitim öğretim yılında Türkiye’de görev yapan müzik öğretmenleri, sınıf öğretmenleri ve müzik dersine giren diğer branş öğretmenleri oluştururken; araştırmanın örneklemini, aşağıda tabloda belirtilen Türkiye’nin 59 ilinde görev yapan ve tesadüfi olarak belirlenmiş olan 192 müzik öğretmeni, 120 sınıf öğretmeni ve müzik dersine giren 9 diğer branş öğretmeni olmak üzere toplam 321 öğretmen oluşturmaktadır.

Tablo 1: Örneklemi oluşturan öğretmenlerin bölge, il ve branşlara göre dağılımı

BÖLGE	İLLER	M.Ö.	S.Ö.	D.B.	TOPLAM
AKDENİZ BÖLGESİ	Antalya	7	2	0	17
	Burdur	1	0	0	
	Hatay	1	0	0	
	Kahramanmaraş	1	0	0	
	Mersin	4	1	0	
	BÖLGE	İLLER	M.Ö.	S.Ö.	
DOĞU ANADOLU BÖLGESİ	Ağrı	2	2	0	124
	Ardahan	1	0	0	
	Bitlis	0	1	1	
	Elazığ	1	0	0	
	Erzurum	25	16	0	
	Hakkari	1	1	0	
	İğdır	0	1	0	
	Kars	4	53	8	
	Malatya	2	1	0	
	Muş	1	0	0	
	Van	2	1	0	
	BÖLGE	İLLER	M.Ö.	S.Ö.	

EGE BÖLGESİ	Afyonkarahisar	4	0	0	52
	Aydın	5	0	0	
	Denizli	7	0	0	
	İzmir	11	4	0	
	Kütahya	3	3	0	
	Manisa	2	10	0	
	Muğla	3	0	0	
BÖLGE	İLLER	M.Ö.	S.Ö.	D.B.	TOPLAM
GÜNEY DOĞU ANADOLU BÖLGESİ	Adıyaman	2	0	0	21
	Batman	0	1	0	
	Diyarbakır	3	0	0	
	Gaziantep	4	4	0	
	Mardin	2	0	0	
	Siirt	2	0	0	
	Şanlıurfa	1	1	0	
	Şırnak	0	1	0	
BÖLGE	İLLER	M.Ö.	S.Ö.	D.B.	TOPLAM
İÇ ANADOLU BÖLGESİ	Aksaray	1	0	0	33
	Ankara	16	1	0	
	Eskişehir	2	0	0	
	Karaman	1	0	0	
	Kayseri	1	2	0	
	Kırşehir	1	0	0	
	Konya	2	0	0	
	Nevşehir	1	0	0	
	Sivas	1	0	0	
	Yozgat	0	4	0	
BÖLGE	İLLER	M.Ö.	S.Ö.	D.B.	TOPLAM
KARADENİZ BÖLGESİ	Amasya	2	3	0	23
	Artvin	1	0	0	
	Bolu	2	0	0	
	Çorum	1	0	0	
	Düzce	2	0	0	
	Giresun	1	0	0	
	Samsun	4	0	0	
	Tokat	3	0	0	
	Trabzon	2	0	0	
	Zonguldak	1	1	0	
BÖLGE	İLLER	M.Ö.	S.Ö.	D.B.	TOPLAM
MARMARA BÖLGESİ	Balıkesir	2	0	0	51
	Bilecik	1	0	0	
	Bursa	5	1	0	
	İstanbul	25	3	0	
	Kocaeli	5	2	0	
	Sakarya	3	0	0	
	Tekirdağ	3	0	0	

	Yalova	1	0	0	
	TOPLAM	192	120	9	321

M.Ö.: Müzik Öğretmeni S.Ö.: Sınıf Öğretmeni D.B.: Müzik Dersine Giren Diğer Branş Öğretmenleri

C. Veri Toplama Teknikleri

Araştırma, kaynak tarama yöntemi ile başlamıştır. Müzik ders kitaplarında yer alan görsellerin öğrenci düzeyine uygunluğu, görsellerin öğrenci motivasyonunu sağlamadaki rolü, görsellerin bilişsel ve duyuşsal öğrenci kazanımlarına etkisi ve öğretmenlerin görsellik konusuna yaklaşımlarını içeren dört ana başlık altında oluşturulmuş olan öğretmen görüşleri anketi kullanılmıştır. Hazırlanmış olan anket, 20 maddeden ve 6 demografik sorusundan oluşmaktadır. Ünver ve Genç (2013), tarafından (Görselliğin Gücü: Almanca Ders Kitaplarındaki Görselliğe İlişkin Öğretmen görüşleri) yapılan araştırmada veri toplama amacı ile oluşturdukları anket kullanılmıştır. Maddelerinin bir kısmı değişiklik yapılmadan alınmış ve bir kısmı alan taraması yapılarak müzik eğitimi için uyarlanmıştır. Anketin güvenilirlik testi için pilot uygulaması Kars il ve ilçelerinde görev yapan müzik öğretmenlerine, sınıf öğretmenlerine ve müzik dersine giren diğer branş öğretmenlerine uygulanmıştır. Pilot uygulamaya 50 öğretmen katılmıştır. Pilot uygulaması sonucunda anketin güvenilirlik test sonucu Cronbach's Alpha 0.93 olarak belirlenmiştir. Bu sonuca göre, anketin Türkiye genelinde uygulanmasına karar verilerek Türkiye'nin değişik illerinde görev yapan müzik öğretmenlerine, sınıf öğretmenlerine ve müzik dersine giren diğer branş öğretmenlerine uygulanmıştır. Türkiye genelinde yapılan araştırmaya toplam 321 öğretmen katılmıştır.

5'li likert tipi tutum ölçeğine göre hazırlanmış ve uygulanmıştır. (4/5=0.80)

Kesinlikle katılmıyorum: 1.00-1.80

Katılmıyorum: 1.81-2.60

Kısmen katılıyorum: 2.61-3.40

Katılıyorum: 3.41-4.20

Kesinlikle katılıyorum: 4.21-5.00

D. Verilerin Analizi

Öğretmen görüşleri 5'li likert tipi ölçeğe göre hazırlanan anketle değerlendirilmiştir. SPSS 16.0 programı ile anket yolu ile elde edilen bilgi ve veriler yüzde frekansları alınarak nicel verilere dönüştürülmüştür. Pilot uygulamada kullanılan anket sayısı 50'dir. Türkiye genelinde yapılan araştırmaya toplam 321 öğretmen katılmıştır. SPSS 16.0 programında verilerin elde edilmesinde öğretmen görüşleri ile toplam tutum puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla tek yönlü Anova testi; öğretmenlerin görüşlerinde cinsiyet değişkeninin farklılık oluşturup oluşturmadığını belirlemek için t-testi; değişkenler içinde anlamlı farklılık yaratan grubun belirlenmesi amacıyla Tukey HSD testi ve veri toplama aracı olarak müzik eğitimine uyarlanarak oluşturulmuş öğretmen görüşleri anket formunun pilot uygulaması sonucunda Cronbach's Alpha güvenilirlik testi uygulanmıştır.

III. Bulgular

Tablo 2: Müzik Ders Kitabındaki Görsellerin Öğrenciye Uygunluğuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Yüzde ve Aritmetik Ortalaması

MADDELER	Kesinlikle Katılıyor	Katılıyor	Kısmen Katılıyor	Katılmıyor	Kesinlikle Katılmıyor	Aritmetik Ortalama
	%	%	%	%	%	\bar{x}
1) Kitaptaki görsel malzemeler öğrenci yaş grubuna uygun olduğu için öğrencinin derse katılmasında etkili olmuştur.	8	20	41	22	9	2,96
2) Kitaptaki görsel malzemeler öğrencinin ilgi alanına hitap ettiği için öğrencinin derse katılmasını kolaylaştırmıştır.	9	21	35	24	11	2,93
3) Kitaptaki görsel malzemeler öğrencinin deneyim ve yaşantısına uygun olduğu için öğrencinin derse katılımı kolaylaştırmıştır.	6	16	34	35	9	2,75
4) Öğrencinin deneyim ve yaşantısından farklı deneyim ve yaşantılara yer veren görsel malzemeler öğrencide merak uyandırmış ve öğrencinin derse katılımını sağlamıştır.	6	19	36	28	11	2,82

Tablo 2 incelendiğinde; “1) kitaptaki görsel malzemeler öğrenci yaş grubuna uygun olduğu için öğrencinin derse katılmasında etkili olmuştur” maddesine öğretmenlerin % 41’i kısmen katıldıklarını, %22’si katılmadıklarını, %20’si katıldıklarını, % 8’si kesinlikle katıldıklarını, %9’u kesinlikle katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama 2,96 düzeyinde gerçekleşmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, öğrencinin derse katılmasında “görsel malzemelerin öğrenci yaş grubuna uygunluk” açısından kısmen etkili olduğu söylenebilir. “2) Kitaptaki görsel malzemeler öğrencinin ilgi alanına hitap ettiği için öğrencinin derse katılmasını kolaylaştırmıştır” maddesine öğretmenlerin %35’i kısmen katıldıklarını, %24’ü katılmadıklarını, %21’i katıldıklarını, %11’i kesinlikle katılmadıklarını, % 9’u kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama 2,93 düzeyinde gerçekleşmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, “görsel malzemeleri öğrencin ilgisini çekmede ve derse katılımını sağlamada” kısmen etkili olduğu söylenebilir. “3) Kitaptaki görsel malzemeler öğrencinin deneyim ve yaşantısına uygun olduğu için öğrencinin derse katılımı kolaylaştırmıştır” maddesine öğretmenlerin %35’i katılmadıklarını, %34’ü kısmen katıldıklarını, %16’sı katıldıklarını, %9’u kesinlikle katılmadıklarını, %6’sı kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama 2,75 düzeyinde gerçekleşmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, “görsel malzemelerin öğrenci deneyim ve yaşantısına” kısmen etkili olduğu söylenebilir. “4) Öğrencinin deneyim ve yaşantısından farklı deneyim ve yaşantılara yer veren görsel malzemeler öğrencide merak uyandırmış ve öğrencinin derse katılımını sağlamıştır” maddesine öğretmenlerin %36’sı kısmen katıldıklarını, %28’i katılmadıklarını, %19’u katıldıklarını, %11’i

kesinlikle katılmadıklarını, %6'sı kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama 2,82 düzeyinde gerçekleşmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, öğrencinin yaşantı ve deneyiminden farklı görsellerin derse merak uyandırmada ve derse katılımı sağlamada kısmen etkili olduğu söylenebilir. Tablo 2 genel olarak incelendiğinde; Kitaptaki görsellerin öğrenciye uygunluğuna ilişkin anket maddelerine verilen cevapların (2,75 ile 2,96) Aralığında olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle öğretmenlerin, müzik ders kitaplarında yer alan görselleri öğrencinin derse katılımını sağlamada, öğrencinin yaşantı ve deneyimlerine kısmen uygun buldukları söylenebilir. Ancak öğretmenlerin verdikleri cevapların kısmen düzeyinde gerçekleşmesi, tüm öğrencilerin yaşantısına hitap edecek nitelikte görsellerin bulunmadığını düşündükleri söylenebilir. Ayrıca, öğrencilerden kitaplarda yer alan görseller ile yaşantılarıyla ilgili herhangi bir olumlu ya da olumsuz ifadenin gelmemesinden dolayı bu durumun oluştuğu söylenebilir.

Tablo 3: Müzik Ders Kitabındaki Görsellerin Öğrenci Motivasyonuna Etkisi Üzerine Öğretmen Görüşlerinin Yüzde ve Aritmetik Ortalaması

MADELER	Kesinlikle	Katılıyorum	Kesinlikle	Katılıyorum	Kesinlikle	Katılıyorum	Aritmetik Ortalama
	%	%	%	%	%	\bar{x}	
Kitaptaki Görsellerin Öğrenci Motivasyonuna Etkisi Üzerine Öğretmen Görüşleri							
5) Kitaptaki resimlemelerin güncel olması, öğrencinin konunun içeriğiyle ilgilenmesini sağlamıştır.	9	26	37	21	7		3,08
6) Kitapta kullanılan orijinal görsel malzemeler (fotoğraf/resim/karikatür) dersin konusuna olan ilginin artmasında etkili olmuştur.	12	26	32	21	9		3,10
7) Kitapta kullanılan çizimler (insan/hayvan/eşya/yiyecek vb. çizimler) dersin konusuna olan ilginin artmasında etkili olmuştur.	11	28	33	22	6		3,14
8) Kitapta kullanılan şekil, şema, grafik gibi resimlemeler dersin konusuna olan ilginin artmasında etkili olmuştur.	8	30	33	22	7		3,10
9) Detayları çok olan görsel malzeme öğrencinin konuyla ilgilenme süresini ve kalitesini arttırmıştır.	8	23	34	26	9		2,94
10) Görsel malzemenin büyük formatta ve renkli oluşu öğrencinin konuya olan ilgisini arttırmıştır.	15	34	30	15	6		3,35
11) Bir sayfada kullanılan görsel malzeme yoğunluğu öğrencinin konuya odaklanmasını kolaylaştırmıştır.	10	31	33	20	6		3,18

Tablo 3 incelendiğinde; “5) Kitaptaki resimlemelerin güncel olması, öğrencinin konunun içeriğiyle ilgilenmesini sağlamıştır” maddesine öğretmenlerin %37'si kısmen

katıldıklarını, %26'sı katıldıklarını, %21'i katılmadıklarını, %9'u kesinlikle katıldıklarını, %7'si kesinlikle katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama 3,08 düzeyinde gerçekleşmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, "görsellerin güncel olmasının öğrencinin konu içeriği ile kısmen ilgilenmesini" sağladığı söylenebilir. "6) Kitapta kullanılan orijinal görsel malzemeler (fotoğraf/resim/karikatür) dersin konusuna olan ilginin artmasında etkili olmuştur" maddesine öğretmenlerin %32'si kısmen katıldıklarını, %26'sı katıldıklarını, %21'i katılmadıklarını, %11 kesinlikle katıldıklarını, %9'u kesinlikle katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama 3,10 düzeyinde gerçekleşmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda "dersin konusuna olan ilginin artmasında kitapta kullanılan orijinal görsel malzemelerin" kısmen etkili olduğu söylenebilir. "7) Kitapta kullanılan çizimler (insan/hayvan/ eşya/ yiyecek vb. çizimler) dersin konusuna olan ilginin artmasında etkili olmuştur" maddesine öğretmenlerin %33'ü kısmen katıldıklarını, %28'i katıldıklarını, %22'si katılmadıklarını, %11'i kesinlikle katıldıklarını, %6'sı kesinlikle katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama 3,14 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda, "dersin konusuna olan ilginin artmasında kitapta kullanılan çizimleri" (insan/ hayvan/ eşya/ yiyecek vb. çizimler) kısmen etkili olduğu söylenebilir. "8) Kitapta kullanılan şekil, şema, grafik gibi resimlemeler dersin konusuna olan ilginin artmasında etkili olmuştur" maddesine öğretmenlerin, %33'ü kısmen katıldıklarını, %30'u katıldıklarını, %22'si katılmadıklarını, %8'i kesinlikle katıldıklarını, %7'si kesinlikle katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama 3,10 düzeyinde gerçekleşmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, "dersin konusuna olan ilginin artmasında kitapta kullanılan şekil, şema, grafik gibi resimlemelerin" kısmen etkili olduğu söylenebilir. "9) detayları çok olan görsel malzeme öğrencinin konuyla ilgilenme süresini ve kalitesini arttırmıştır" maddesine öğretmenlerin, %34'ü kısmen katıldıklarını, %26'sı katılmadıklarını, %23' katıldıklarını, %9'u kesinlikle katılmadıklarını, %8'i kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama 2,94 düzeyinde gerçekleşmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, "detayları çok olan görsel malzemelerin öğrencinin konuya odaklanmasında ve konuyla ilgilenme süresini arttırmada" kısmen etkili olduğu söylenebilir. "10) Görsel malzemenin büyük formatta ve renkli oluşu öğrencinin konuya olan ilgisini arttırmıştır" maddesine öğretmenlerin, %34'ü katıldıklarını, %30'u kısmen katıldıklarını, %15'i kesinlikle katıldıklarını, %15'i katılmadıklarını, %6'sı kesinlikle katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama 3,35 düzeyinde gerçekleşmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, "öğrencinin derse ve konuya olan ilgisinin artmasında görsel malzemelerin büyük formatta ve renkli oluşunun" kısmen etkili olduğu söylenebilir. "11) Bir sayfada kullanılan görsel malzeme yoğunluğu öğrencinin konuya odaklanmasını kolaylaştırmıştır" maddesine öğretmenlerin, %33'ü kısmen katıldıklarını, %31'i katıldıklarını, %20'si katılmadıklarını, %10'u kesinlikle katıldıklarını, %6'sı kesinlikle katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama 3,18 düzeyinde gerçekleşmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, "bir sayfada kullanılan görsel malzeme yoğunluğunun öğrencinin konuya odaklanmasını kolaylaştırmada" kısmen etkili olduğu söylenebilir. Tablo 3 incelendiğinde; kitaptaki görsellerin öğrenci motivasyonuna ilişkin anket maddelerine verilen cevaplar (2,94 ile

3,18) aralığında görülmektedir. Bu bulgudan hareketle, görsellerin güncel olmasının , orijinal görsel kullanımının, kullanılan çizimlerin vb. şekillerin ve kullanılan görsellerin boyut, ayrıntı ve yoğunluğunun öğrencinin derse motive olmasında ve derse ilgisinin artmasında görselleri kısmen etkili olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin verdikleri cevapların kısmen düzeyinde olması, öğretmenlerin görsellerle ilgili öğrencilerden ders esnasında olumlu ya da olumsuz dönüt alamadıklarından kaynaklanabileceği söylenebilir.

Tablo 4: Müzik Ders Kitabındaki Ulusal ve Uluslararası Müzik Türleri ve Şarkılara Yönelik Görsel Unsurların Öğrenci Kazanımlarına Etkisi Üzerine Öğretmen Görüşlerinin Yüzde ve Aritmetik Ortalaması

MADDELER	Kesinlikle Katılıyorrum	Katılıyorrum	Kısmen Katılıyorrum	Katılmıyorrum	Kesinlikle Katılmıyorrum	Aritmetik Ortalama
	%	%	%	%	%	\bar{x}
12) Kitapta geleneksel müziklerimizi yansıtan görsellerin (fotoğrafların) bulunması öğrencilerin konu içeriği ile ilgilenmesini sağlamış ve geleneksel müzik türlerimize ilgiyi arttırmıştır.	10	32	33	20	5	3,17
13) Kitaptaki şarkıların görsellerle desteklenmesi öğrencinin bilişsel (şarkı sözü, nota değerleri, tanımlar vb.) edinimini tamamlamıştır.	11	34	27	22	6	3,21
14) Kitaptaki şarkıların görsellerle desteklenmesi öğrencinin psikomotor (çalma, söyleme, dans vb.) edinimini tamamlamıştır.	7	27	32	26	8	2,99
15) Kitapta ulusal (THM, TSM) müziklerimiz ile uluslar arası (pop, caz, klasik müzik) müzik türlerine ilişkin görsellerin yer alması öğrenciyi karşılaştırmaya sevk ederek eleştirel bir tutum içerisine girmesini sağlamıştır.	10	25	37	21	7	3,07

Tablo 4 incelendiğinde; “12) kitapta geleneksel müziklerimizi yansıtan görsellerin (fotoğrafların) bulunması öğrencilerin konu içeriği ile ilgilenmesini sağlamış ve geleneksel müzik türlerimize ilgiyi arttırmıştır” maddesine öğretmenlerin, %33’ü kısmen katıldıklarını, %32’si katıldıklarını, %20’si katıldıklarını, %10’u kesinlikle katıldıklarını, %5’i kesinlikle katılmadıkları belirtmişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama 3,17 düzeyinde gerçekleşmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, “geleneksel müziğimizi yansıtan görsellerin (fotoğrafları) kitaplarda bulunmasının öğrencinin geleneksel müziğimize ve dersin konusuna olan ilgisinin artmasında” kısmen etkili olduğu söylenebilir. “13) Kitaptaki şarkıların görsellerle desteklenmesi öğrencinin bilişsel (şarkı sözü, nota değerleri, tanımlar vb.) edinimini tamamlamıştır” maddesine öğretmenlerin %34’ü katıldıklarını, %27 kısmen katıldıklarını, %22 katılmadıklarını,

%11'i kesinlikle katıldıklarını, %6'sı kesinlikle katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama 3,21 düzeyinde gerçekleşmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, "kitaptaki şarkıların görsellerle desteklenmesinin öğrencinin bilişsel (şarkı sözü, nota değerleri, tanımlar vb.) edinimini tamamlamalarında" kısmen etkili olduğu söylenebilir. "14) Kitaptaki şarkıların görsellerle desteklenmesi öğrencinin psikomotor (çalma, söyleme, dans vb.) edinimini tamamlamıştır." maddesine öğretmenlerin, %32'si kısmen katıldıklarını, %27'si katıldıklarını, %26'sı katılmadıklarını, %8'i kesinlikle katılmadıklarını, %7'si katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama 2,99 düzeyinde gerçekleşmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, "kitaptaki şarkıların görsellerle desteklenmesini öğrencinin psikomotor (çalma, söyleme, dans vb.) edinimini tamamlamalarında kısmen etkili olduğu söylenebilir. "15) Kitapta ulusal Türk halk müziği Türk sanat müziği (THM, TSM) ile uluslar arası (Pop, Caz, Klasik müzik) müzik türlerine ilişkin görsellerin yer alması öğrenciyi karşılaştırmaya sevk ederek eleştirel bir tutum içerisine girmesini sağlamıştır" maddesine öğretmenlerin, %37'si kısmen katıldıklarını, %25'i katıldıklarını, %21'i katılmadıklarını, %10'u kesinlikle katıldıklarını, %7'si kesinlikle katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama 3,07 düzeyinde gerçekleşmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, "kitapta ulusal müziklerimiz (THM, TSM) ile uluslar arası (Pop, Caz, Klasik müzik) müzik türlerine ilişkin görsellerin öğrencinin karşılaştırma ve eleştirel bir bakış açısı geliştirmesinde" kısmen etkili olduğu söylenebilir. Tablo 4.7. incelendiğinde; Kitaptaki Ulusal ve Uluslar arası müzik türleri ve şarkılara yönelik görsel unsurların öğrenci kazanımlarına ilişkin anket maddelerine verilen cevaplar (2,99 ile 3,21) aralığında görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle, geleneksel müziklere olan ilginin artmasında, öğrencinin bilişsel ve psikomotor becerilerinin ediniminde, ulusal ve uluslar arası müzik türlerini karşılaştırarak farklılıkları algılamalarında ve eleştirmelerinde görsellerin kısmen etkili olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin görsellerden yararlandıklarında kazanımların bazı öğrenciler tarafından elde edildiği bazı öğrenciler tarafından ise elde edilemediğini gördükleri için kısmen düzeyinde cevaplar verdikleri söylenebilir.

Tablo 5: Öğretmenlerin Müzik Eğitiminde Görsellik Konusuna Yaklaşımlarına İlişkin Görüşlerinin Yüzde ve Aritmetik Ortalaması

MADDELER	Kesinlikle Katılıyor	Katılıyor	Kısmen Katılıyor	Katılmıyor	Kesinlikle Katılmıyor	Aritmetik Ortalama
	%	%	%	%	%	\bar{x}
16) görsellik açısından değerlendirsem kullandığım kitabı yine seçerdim.	5	16	27	32	20	2,54
17) Müzik ders kitabı görsel malzeme tasarımı, ünite ve sayfalardaki dağılımı, sunumu ve içeriğinin zümre, öğretmen ve okul idaresi tarafından dikkatle incelendiğini düşünüyorum.	3	13	23	31	30	2,28

18) Müzik ders kitabında öncelikle dikkat ettiğim özellik görselliktir.	9	25	30	23	13	2,93
19) Müzik ders kitabındaki görsellik ve öğrenme alanları (Dinleme-söyleme-çalma, müziksel algı ve bilgilenme , müziksel yaratıcılık ,müzik kültürü) ilişkisinin yeterince ele alındığını düşünüyorum .	3	14	36	31	16	2,59
20) Kitaptaki görseller, öğrencinin yaratma, hayal kurma becerilerini geliştirmesinde etkilidir.	11	26	28	25	10	3,02

Tablo 5 incelendiğinde; “16) Yalnızca görsellik açısından değerlendirsem kullandığım kitabı yine seçerdim” maddesine öğretmenlerin, %32’si katılmadıklarını, %27’si kısmen katıldıklarını, %20’si kesinlikle katılmadıklarını, %16’sı katıldıklarını, %5’i kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama 2,54 düzeyinde gerçekleşmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda öğretmenlerin, kullanmış oldukları kitabı görsellik açısından değerlendirdiklerinde bu kitabı tekrar kullanmak istemediklerini belirttikleri söylenebilir. “17) Müzik ders kitabı görsel malzeme tasarımı, ünite ve sayfalardaki dağılımı, sunumu ve içeriğinin zümre, öğretmen ve okul idaresi tarafından dikkatle incelendiğini düşünüyorum” maddesine öğretmenlerin %31’i katılmadıklarını, %30’u kesinlikle katılmadıklarını, %23’ü kısmen katıldıklarını, %13’ü katıldıklarını, %3’ü kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama 2,28 düzeyinde gerçekleşmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, öğretmenlerin “müzik ders kitabı içerisinde yer alan görsel malzeme tasarımı, ünite ve sayfalardaki dağılım, sunumu ve içeriğinin zümre, öğretmen ve okul idaresi tarafından dikkatle incelendiği görüşüne” katılmadıkları söylenebilir. “18) Müzik ders kitabında öncelikle dikkat ettiğim özellik görselliktir” maddesine öğretmenlerin, %30’u kısmen katıldıklarını, %25’i katıldıklarını, %23’ü katılmadıklarını, %13’ü kesinlikle katılmadıklarını, %9’u kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama 2,93 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda öğretmenlerin, ders kitabında öncelikli olarak dikkat ettikleri özelliğin görsellik olduğuna kısmen katıldıkları söylenebilir. “19) Müzik ders kitabındaki görsellik ve öğrenme alanları (Dinleme-söyleme-çalma, müziksel algı ve bilgilenme, müziksel yaratıcılık, müzik kültürü) ilişkisinin yeterince ele alındığını düşünüyorum” maddesine öğretmenlerin, %36’sı kısmen katıldıklarını, %31’i katılmadıklarını, %16’sı kesinlikle katılmadıklarını, %14’ü katıldıklarını, %3’ü kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama 2,59 düzeyinde gerçekleşmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, öğretmenler, “görsellerin öğrenme alanlarıyla kısmen ilişkilendirildiğini” düşündükleri söylenebilir. “20) Kitaptaki görseller, öğrencinin yaratma, hayal kurma becerilerini geliştirmesinde etkilidir” maddesine öğretmenlerin, %28’i kısmen katıldıklarını, %26’sı katıldıklarını, %25’i katılmadıklarını, %11’i kesinlikle katıldıklarını, %10’u kesinlikle katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama 3,02 düzeyinde gerçekleşmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, kitapta yer alan görsellerin öğrencinin yaratma ve hayal kurma becerilerine kısmen etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 6 ve 7’de öğretmenlerin ders kitaplarında yer alan görsellere ilişkin görüşleri doğrultusunda bölge değişkeni ile toplam tutum puanları arasındaki ilişkiye yönelik bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Öğretmenlerin buldukları bölge ile toplam tutum puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek için tek yönlü Anova testi uygulanmıştır. Farklılığın hangi bölgeden kaynaklandığını belirlemek için ise Tukey hsd testi uygulanmıştır.

Tablo 6: Öğretmenlerin Buldukları Bölge Değişkenine İlişkin Anova Sonuçları

	Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	p<0.05
Gruplar Arası	7727,004	6	1287,834	5,484	,000
Grup içi	73731,526	314	234,814		
Toplam	81458, 530	320			

Tablo 6 incelendiğinde; p değeri (anlamlılık) ,000<0,05 olduğunda dolayı öğretmenlerin buldukları bölge ile toplam tutum puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7: Öğretmenlerin Bölge Değişkenine İlişkin Tukey HSD Testi Karşılaştırma Sonuçları

TUKEY HSD	(I)	(J)	Ortalama Farklılığı	SS	p<0.05
	Doğu Anadolu Bölgesi	Akdeniz Bölgesi	12,38615*	3,96311	0,032
		Ege Bölgesi	7,34429	2,53166	0,06
		G.Doğu Anadolu Bölgesi	9,59063	3,61597	0,114
		İç Anadolu Bölgesi	9,54301*	3,00154	0,027
		Karadeniz Bölgesi	10,51403*	3,47893	0,043
		Marmara Bölgesi	11,09203*	2,54909	0,000

Farklılığın hangi bölgeden kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey HSD testi uygulanmıştır. Tukey HSD testi sonucunda farklılığı Doğu Anadolu Bölgesinden katılan öğretmenlerin oluşturduğu bulgusu elde edilmiştir. Bölgeler arasında bu bölgenin genel anlamda en yüksek tutum puanına sahip olduğu belirlenmiştir. Tutum puanının Doğu Anadolu bölgesinde yüksek olmasının diğer bölgelere oranla bu bölgeden katılan öğretmen sayısından kaynaklanabileceği söylenebilir. Ayrıca bu farklılığın oluşmasında sadece bu bölgeden katılan müzik dersine giren diğer branş öğretmenlerinden kaynaklanabileceği de söylenebilir.

Tablo 8 ve 9’da öğretmenlerin ders kitaplarında yer alan görsellere ilişkin görüşleri doğrultusunda branş değişkeni ile toplam tutum puanları arasındaki ilişkiye yönelik bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 8: Öğretmenlerin Branş Değişkenine İlişkin Anova Sonuçları

	Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	p<0.05
Gruplar Arası	4118,521	2	2059,260	8,467	,000
Grup içi	77340,009	318	243,208		
Toplam	81458,530	320			

Öğretmenler, branşlara göre 3 farklı gruptan (müzik öğretmeni, sınıf öğretmeni ve diğer branş öğretmenleri) oluştuğundan dolayı öğretmenlerin branşları ile toplam tutum puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla tek yönlü Anova testi yapılmıştır. Tablo 8 incelendiğinde; p değeri (anlamlılık) ,000<0,05 olduğundan dolayı branş değişkeni ile toplam tutum puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Farklılığın hangi branşlardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey HSD testi uygulanmıştır.

Tablo 9: Öğretmenlerin Branş Değişkenine İlişkin Tukey HSD Testi Karşılaştırma Sonuçları

Tukey HSD	(I)	(J)	Ortalama Farklılığı	SS	P<0.05
	Müzik Öğretmenleri	Sınıf Öğretmenleri	-7,04688*	1,81478	0,000
		Diğer Branş Öğretmenleri	-9,8941	5,31881	0,152
	Sınıf Öğretmenleri	Müzik Öğretmenleri	7,04688*	1,81478	0,000
		Diğer Branş Öğretmenleri	-2,84722	5,38979	0,858
	Diğer Branş Öğretmenleri	Müzik Öğretmenleri	9,8941	5,31881	0,152
		Sınıf Öğretmenleri	2,84722	5,38979	0,858

Tablo 9 incelendiğinde; test sonucunda farklılığın müzik öğretmenleri ile sınıf öğretmenleri arasında olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgudan hareketle öğretmenlerin ders kitaplarına ilişkin görüşlerinde branşlarının etkili olduğu söylenebilir. Tutum puanları incelendiğinde, müzik öğretmenlerinin 56,3 tutum puanına, sınıf öğretmenlerinin 63,3 tutum puanına, müzik dersine giren diğer branş öğretmenleri ise 66,2 tutum puanına sahip olduğu görülmektedir. Elde edilen verilerden de anlaşılacağı üzere müzik öğretmenlerinin ders kitaplarındaki görsellerle ilgili beklentilerinin diğer branş öğretmenlerine göre fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 10 ve 11'de öğretmenlerin ders kitaplarında yer alan görsellere ilişkin görüşleri doğrultusunda çalışma süreleri değişkeni ile toplam tutum puanları arasındaki ilişkiye yönelik bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 10: Öğretmenlerin Meslekteki Çalışma Süreleri Değişkenine İlişkin Anova Sonuçları

	Kareler Toplamı	Df	Kareler Ortalaması	F	p<0.05
Gruplar Arası	3539,932	5	707,986	2,862	,015
Grup içi	77918,597	315	247,361		
Toplam	81458,530	320			

Öğretmenlerin, meslekteki çalışma süreleri ile toplam tutum puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla tek yönlü Anova testi yapılmıştır. Tablo 10 incelendiğinde; p değeri (anlamlılık) ,015<0,05 olduğundan dolayı öğretmenlerin çalışma süreleri ile toplam tutum puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 11: Öğretmenlerin Meslekteki Çalışma Süreleri Değişkenine İlişkin Tukey HSD Testi Karşılaştırma Sonuçları

(I)	(J)	Ortalama Farklılığı	SS	p<0.05
1-5 yıl	6-10 yıl	6,58922 [*]	2,09025	0,022
	11-15 yıl	5,94032	3,01128	0,36
	16-20 yıl	4,33383	3,21281	0,757
	21-25 yıl	-1,01895	4,56292	1,000
	26 ve üstü	-3,85112	4,92745	0,97
6-10 yıl	1-5 yıl	-6,58922 [*]	2,09025	0,022
	11-15 yıl	-0,6489	3,13879	1,000
	16-20 yıl	-2,25539	3,33262	0,984
	21-25 yıl	-7,60817	4,64805	0,575
	26 ve üstü	-10,44034	5,0064	0,298

Tablo 11 incelendiğinde; farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Tukey HSD testi uygulanmış farklılığın (1-5 yıl ile 6-10 yıl) çalışma süresindeki öğretmenlerden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Bu bulgudan hareketle öğretmenlerin ders kitaplarındaki görsellere ilişkin görüşlerinde meslekteki çalışma süresi değişkeninin etkili olduğu söylenebilir.

IV. Sonuç

A. Öğretmenlerin kullandıkları müzik ders kitabındaki görsellerin öğrenciye uygunluğuna ilişkin görüşlerine ait sonuçlar

Öğretmenlerin; öğrencinin derse katılmasında görsel malzemeleri öğrenci yaş grubuna uygunluk açısından kısmen etkili buldukları; görsel malzemeleri öğrencin ilgisini çekmede ve derse katılımını sağlamada kısmen etkili buldukları; görsel malzemeleri öğrenci deneyim ve yaşantısına kısmen etkili buldukları; öğrencinin kendi yaşantı ve deneyiminden farklı görselleri derse katılmasında ve öğrencide merak uyandırmasında kısmen etkili buldukları sonucuna varılmıştır.

B. Öğretmenlerin kullandıkları müzik ders kitabındaki görsellerin öğrenci motivasyonuna etkisine ilişkin görüşlerine ait sonuçlar

Öğretmenler, görsellerin güncel olmasının öğrencinin konu içeriği ile kısmen ilgilenmesini sağladığını belirttikleri; dersin konusuna olan ilginin artmasında kitapta kullanılan orijinal görsel malzemeleri kısmen etkili buldukları; öğretmenlerin dersin konusuna olan ilginin artmasında kitapta kullanılan çizimleri(insan/ hayvan/ eşya/ yiyecek vb. çizimler) kısmen etkili buldukları ; öğretmenlerin, dersin konusuna olan ilginin artmasında kitapta kullanılan şekil, şema, grafik gibi resimlemeleri kısmen etkili buldukları; öğretmenlerin, detayları çok olan görsel malzemeleri öğrencinin konuya odaklanmasında ve konuyla ilgilenme süresini arttırmada kısmen etkili buldukları; öğretmenlerin, öğrencinin derse ve konuya olan ilgisinin artmasında görsel malzemelerin büyük formatta ve renkli oluşunu kısmen etkili buldukları; bir sayfada kullanılan görsel malzeme yoğunluğunun öğrencinin konuya odaklanmasını kolaylaştırmada kısmen etkili buldukları sonucuna varılmıştır.

C. Öğretmenlerin kullandıkları müzik ders kitabındaki görsellerin öğrencilere ulusal, uluslararası ve şarkıların öğretimine yönelik kazanımlarına etkisine ilişkin görüşlerine ait sonuçlar

Öğretmenler, geleneksel müziğimizi yansıtan görsellerin (fotoğrafları) kitaplarda bulunmasını öğrencinin geleneksel müziğimize ve dersin konusuna olan ilgisinin artmasında kısmen etkili buldukları; kitaptaki şarkıların görsellerle desteklenmesini öğrencinin bilişsel (şarkı sözü, nota değerleri, tanımlar vb.) edinimini tamamlamalarında kısmen etkili buldukları; kitaptaki şarkıların görsellerle desteklenmesini öğrencinin psikomotor (çalma, söyleme, dans vb.) edinimini tamamlamalarında kısmen etkili buldukları; kitapta ulusal müziklerimiz (THM, TSM) ile uluslar arası (Pop, Caz, Klasik müzik) müzik türlerine ilişkin öğrencinin karşılaştırma ve eleştirel bir bakış açısı geliştirmesinde görselleri kısmen etkili buldukları sonucuna varılmıştır.

D. Öğretmenlerin müzik eğitiminde görsellik konusuna yaklaşımlarına ilişkin sonuçlar

Öğretmenlerin, kullanmış oldukları kitabı görsellik açısından değerlendirdiklerinde bu kitabı tekrar kullanmak istemediklerini belirttikleri; müzik ders kitabı görsel malzeme tasarımı ,ünite ve sayfalardaki dağılımı, sunumu ve içeriğinin zümre, öğretmen ve okul idaresi tarafından dikkatle incelendiği görüşüne katılmadıkları; öğretmenlerin, ders kitabında öncelikli olarak dikkat ettikleri özelliğin görsellik olmasına kısmen katıldıkları; görsellerin öğrenme alanlarıyla kısmen ilişkilendirildiğini düşündükleri; kitapta yer alan görselleri öğrencinin yaratma ve hayal kurma becerilerine kısmen etkili buldukları sonucuna varılmıştır.

E. Öğretmenlerin ders kitaplarında yer alan görsellere ilişkin görüşleri doğrultusunda bölge değişkeni ile toplam tutum puanları arasındaki ilişkiye yönelik sonuçlar

Öğretmenlerin müzik ders kitaplarını görsel açıdan değerlendirmelerinde bölge değişkeninin bir etkisinin olup olmadığını sınamak amacıyla gerçekleştiren test sonuçlarında, bölge değişkeninin öğretmen görüşlerinde etkili olduğu, farklılık yaratan grubun Doğu Anadolu Bölgesinden katılan öğretmenlerin oluşturduğu sonucuna varılmıştır.

F. Öğretmenlerin ders kitaplarında yer alan görsellere ilişkin görüşleri doğrultusunda branş değişkeni ile toplam tutum puanları arasındaki ilişkiye yönelik sonuçlar

Öğretmenlerin müzik ders kitaplarını değerlendirmelerinde branş değişkeninin bir etkisinin olup olmadığını sınamak amacıyla gerçekleştirilen test sonuçlarında, branş değişkeninin öğretmen görüşlerinde etkili olduğu ve anlamlı farklılık yaratan grupların müzik öğretmenleri ile sınıf öğretmenleri arasında olduğu sonucuna varılmıştır.

G. Öğretmenlerin ders kitaplarında yer alan görsellere ilişkin görüşleri doğrultusunda meslekteki çalışma süreleri değişkeni ile toplam tutum puanları arasındaki ilişkiye yönelik sonuçlar

Öğretmenlerin ders kitaplarında yer alan görsellere ilişkin görüşlerinde meslekteki çalışma süreleri değişkeninin etkili olduğu, bu farklılığın oluşmasında 1-5 yıl ile 6-10 çalışma süresine sahip öğretmenlerin oluşturduğu sonucuna varılmıştır.

V. Öneriler

Yapılan araştırmada, öğretmenlerin müzik ders kitaplarını öğrenciye uygunluk açısından kısmen uygun buldukları sonucuna varılmıştır. Hazırlanan müzik ders kitaplarının görsellik açısından yaşantı ve deneyimi birbirinden farklı öğrencilerin tümüne yönelik olamayacağı düşüncesinden hareketle, öğrencinin kendi yaşantı ve deneyimini derse yansıtması amacıyla müzik ders kitaplarında konu ile ilgili çalışma alanları oluşturularak öğrencinin bu çalışma alanında öğrendiği konuyu görselleştirmesi sağlanabilir. Böylece öğrendiği bilgiyi, görselleştirerek bilişsel alan basamaklarından olan kavrama yeteneğini de geliştirmiş olacaktır. Görsellerin motivasyona etkisi üzerine yapılan araştırmalar incelenerek ders kitapları tekrar düzenlenmelidir. Böylece öğrencinin derse katılımı ve motivasyonu kolaylaşacaktır. Kitaptaki kazanımlara ilişkin temel nitelikteki görseller, ilk sayfada verilip bırakılmamalıdır. Diğer sayfalarda hatırlatıcı olarak da yer verilmelidir. Örneğin flütte nota yerleri ve notalar ilk sayfada gösterilirken diğer sayfalarda verilen küçük ezgiler için de bu görsellerden yararlanılmalıdır. Konuya ilişkin birden çok görseller verilerek bu görsellerin konuyla olan bağlantısına dikkat çekilmelidir. Örneğin bir halk şarkısı öğretiminde o halka ait kültürler (Yemek, kıyafet, dans, iklim vb.) özellikleri şarkı sözleri yada notaları etrafında verilebilir. Programın uygulamadaki görünümüne bakılmalı ve görsellere ilişkin genel dönütler çerçevesinde değerlendirmeler yapılmalı program görseller açısından güncel tutulmalıdır. Hizmet içi kurslar ve seminerler düzenlenmeli programda yer alan görsellere yönelik öğretmen görüşleri alınmalıdır.

Kaynaklar

- Alpan, G.B. (2004). "Ders Kitaplarındaki Grafik Tasarımın Öğrenci Başarısına ve Ders İlişkin Tutumlarına Etkisi". *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*, 3(6), 193-209.
- Ataman, A., Erol, M.Ş., Gevrekçi, M., Çakmak, M., Ercan, L., Yüksel, S., Çetin, Ş. (2001). *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Yabancı Dil 4-8*. (1. Basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Atmaca, A.E. (2006). "İlköğretim Ders Kitaplarında Görsel Tasarım ve Resimleme". *Milli Eğitim Dergisi*, 171, 318-371.
- Delice, A., Aydın, E. ve Kardeş, D. (2009). Öğretmen Adayı Gözüyle Matematik Ders Kitaplarında Görsel Öğelerin Kullanımı. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 16, 75-92.
- Duman, T., Karakaya, N., Çakmak, M., Eray, M., Özkan, M. Küçükahmet, L.(Ed.). (2001). *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Matematik 1-8*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güven, B. (2008). İlköğretim Öğrencilerinin Öğrenme Stilleri, Tutumları ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12 (1), Nisan, 35-54
- Halis, İ. (2002). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. (1.Basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Hayta, N., Şahin, M., Cemaloğlu, N., Karabağ, Ş.G., Oğuzoğlu, D.T., Köksal, H. (2003). *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Tarih 9-12*. (1).
- Kalyoncu, N. ve Uçar, A. (2011). İlköğretim Müzik Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki Görsel İmgelerin İncelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (2), 425-440.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (12.Basım). Ankara: Nobel yayıncılık
- Melor, Y., Hadi, S. and Dexter, S. A. J. (2013). Using visuals aids as a motivational tool in enhancing students' interest in reading literary text. Proceeding If The 4th International Conference On Education and Educational Technologies (EET'13),114,117,[Online]<http://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/1305/1305.6360.pdf>.adresinden 6 Haziran 2014'te alınmıştır.
- Poyraz, C., Çağırğan, D. ve Soytürk, İ. (2012). Öğrenme Stilllerinin İlköğretim 7. Sınıf Matematik Başarısına Etkisi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 1-11.
- Ünver, Ş. ve Genç, A. (2013). Görselliğin gücü: Almanca Ders Kitaplarında Yer Alan Görselliğe İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (1), 393-404.